

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

2. Quis finis ieiunij, & qualis modus sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

denique, qui per modum medicinæ, aliqua rationabili causa existente, aliquid sumunt. Hac etiã ratione dicit Syl. verbo, ieiunium, posse aliquem, cum bibit interdium, aliquid sumere per modum medicinæ, ne noceat. Ad hoc reducitur id, quod faciunt Architriclini: degustant enim parum cibi, antequam dominis porrigant, & tamen secundum Caiet. ver. ieiunium, non solvunt propter hoc ieiunium; nec enim per modum cibi proprii sumunt, sed per modum probationis cuiusdam, ob necessitatem officij sui.

Dixi rursus in definitione, *iuxta ritum Ecclesiæ*: nam sunt certæ quædam conditiones in tali abstinentia observandæ, ut sit ieiunium ecclesiasticum, de quibus dicemus c. sequenti. Ieiunium autem spirituale est per metaphoram ad huiusmodi ieiunia; affectiones enim, & cogitationes sunt cibus animæ. Cum ergo anima cessat à cogitationibus, & affectionibus, ieiuna est; & si tales sunt malæ, bonum est ieiunium, si bonæ, malum est ieiunium. De Ecclesiastico ieiunio est in prædicti sermo.

Quis finis Ieiunij, & qualis modus sit.

CAPVT II.

Ieiunij finis triplex est.

Primus refrænare carnis concupiscentias: maxime enim carnis furor temperatur per cibi subtractiones, iuxta illud commune dictum, *sine Cerere, & Baccho friget Venus*. Hinc consultiſſime Ecclesia, præcipuum ieiunium, quod est in quadagesima, instituit in principio ferè æquinoctij hyemalis: tunc enim ex solis accessu, caro incipit vigere, & sanguis feruere, & consequenter corpus spiritibus, qui multum ad luxuriam prouocant, repleti, quod aues continuo suo garrula ostendunt, & anima suo motu, & inquietatione. Debent ergo iste nostræ carnis furor, hoc præcipuo tempore, ieiunio temperari.

Aliiter finis est, diuinorum contemplatio. Corpore enim plenus cibus, non potest mens libere vacare contemplationi diuinorum; ob id, instituta sunt aliquot vigiliae Sanctorum, & festorum, in quibus ieiunium præcipitur, ut mens possit melius solennitatibus vacare.

Ter-

Tertius est, satisfactio pro pœnis peccatorum; quamuis enim culpa peccati remittatur per contritionem, & per sacramenta, tamen sæpè non remittitur tota pœna, sed manet obligatio pœnæ temporalis in Purgatorio soluendæ, nisi in hoc mundo satisfactio fiat: quia autem cognoscit Ecclesia, illas pœnas esse nimis graues, & posse peccatorem in isto mundo leui pœna satisfacere pro peccato, quod grauissima non satisfaceret pœna in Purgatorio, instituit hoc ieiunium, quod est pœnale, in pœnarum peccatorum satisfactionem; maximè cum satisfactio huiusmodi in hoc excedat satisfactionem Purgatorii: non solum, quia leuior multò est, sed quia, cum in gratia sit, est meritoria gratiæ augmenti, & gloriæ, quod non habet satisfactio Purgatorii, vbi iam cessat merendi tempus. Hos ieiunij fines explicat Ecclesia, in Missæ præfatione, *Corporali*, inquit, *ieiunio vltia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris, & premia.* Nunc autem modus, quo ecclesiasticum ieiunium fieri debeat, considerandus est.

Est autem duplex modus.

Vnus intrinsecus, qui necessarius est, vt sit ieiunium.

Alter est extrinsecus, qui non quidem est necessarius, vt sit ieiunium, sed vt benè, & perfectè fiat. Modus intrinsecus consistit in substantia ciborum, à quibus abstinendum est, & in quantitate, & in tempore.

Circa substantiam ciborum, abstinere oportet à carniū esu, & ab ouis, & lacticijs, & quæ ex lacte fiunt: ista enim sunt, quæ carnem multum roborant. Est tamen duplex differentia inter carnes, & lacticia, & oua.

Prima est ex S. Tho. 2. 2. q. 147. art. 8. ad tertium, in omni ieiunio cauendum est ab esu carniū vniuersaliter, at verò à lacticijs, & ouis, non nisi in quadragesima: nisi consuetudo etiam fuerit in illis locis, abstinere ab his omnibus in reliquis ieiunijs. Vult dicere S. Thomas posse esse consuetudinem vescendi lacticijs in alijs ieiunijs, præter quadragesimam, & excusantur homines, tamen non possunt excusari, nec est ieiunium, si vescantur carnibus. Nauar. c. 21. nu. 13. dicit etiam posse excusari consuetudinem lacticioꝝ in quadragesima, quando à quadraginta saltem annis est præscripta: quòd si nulla esset, consuetudo, nec vescendi illis, nec abstinendi, vt in terris Indorum, in quibus de nouo fides viger, tunc posset concedi istis in aliquib. diebus, præter quadragesimam: nam prohibitio hæc in consuetudine fundatur.

Aaa

Altera

Altera differentia est Caiet. eadem q. art. 7. & Nauar. c. 21. nu. 25. quòd cum dispensatur alicui, vt vescatur lacticijs, non ob id liber est à præcepto ieiunij; cum verò dispensatur in carniũ esu, non, tenetur ieiunare.

Circa quantitatem: nota esse quantitatem continuam, quæ consistit in multo, & pauco; & esse discretam, quæ consistit in pluralitate manducationum. Dico, quantum ad discretam, semel esse in die prandendum, seu manducandum; qui verò pluries manducat, soluit ieiunium, nisi inaduertenter id faciat. Aliquando enim accidit, quòd aliquis non recordatus diem ieiunij esse, ientaculum solitum sumit, hic ieiunium non soluit, & tenetur ieiunare, ac si nihil sumpsisset. Aliquòd etiam, aliqua de causa, prandium diuidere licet, absque solutione ieiunij, vt cum quis in medio, impeditus negotio aliquo, non potuit ipsum perficere, potest, cum vacauerit, absolueret, adhuc ieiunio saluo: non tamen, propter hanc vnitatem prandij, intendimus auferre, quas nostri vocant collationes: licet enim olim tantum per modum medicinae sumerentur, quia prandium prope noctem fiebat, tamen iam consuetudo probata obtinuit, vt etiam aliquid per modum nutritionis sumatur, & dicit Caiet. v. ieiunium posse fieri cum pane. Nauar. c. 21. nu. 12. addit posse similiter cum pane sumi vnum, aut duo genera fructuum, dum modo non sit tanta quantitas, vt potius cœna sit, vt statim dicemus.

In continua autem quantitate prandij, non est certa mensura ratione ieiunij, sed quamuis aliquis multum excedat, non ob id soluit ieiunium, peccat tamen contra sobrietatem. Regula ergo debet esse sobrietas, sicut quando non est ieiunium: licet tamen tempore ieiunij, aliquid plus accipere in prandio, dummodò prædictus seruetur modus. In collatione vero est mensura: non debet enim esse tanta, vt potius sit cœna: tunc enim solueretur ieiunium. quanta tamen debeat esse, consideranda est consuetudo communis patriæ, quæ viget communiter apud homines bonos, & timoratos: non enim est peccatum mortale, talem consuetudinem seruare, licet quantitas sit aliquantulum grandis: tamen Armilla, ver. ieiunium. s. 2. probat collationes, quæ fiunt Romæ secundum consuetudinem tinelli, ob consuetudinem, & quia Pontifex tolerat, cum sciat: nec ego auderem damnare, quamuis misti sint abusus hominum parum timoratorum. Qui profectò cenam lauram, nõ collationem faciunt, hi non sunt vllò modo probandi. Atque

hic

hic est modus in quantitate. Modus in tempore est, ut prandium fiat solito tempore. Olim fiebat hora nona, tribus horis post meridiem, sed iam hoc abolitum est: communiter enim solent homines prandere per horam, aut duas ante meridiem. In hoc consuetudo communis loci est seruanda, cum homines illius loci communiter prandere solent. Potest anticipari hora, iusta causa; ut, quia aliquis facturus est iter, vel hospites habet, vel negoria expectat, quæ impediunt horam prandij, & sic excusantur famuli, qui ante tempus prandent, ut possint ministrare postea dominis, quamuis isti possint, cum dilaturi sunt prandium, aliquem cibum sumere, ut possint facilius sustinere, moderatum tamen, ut dicit Gabr. 4. dist. 16. q. 3. Qui autem sine causa horam prandij anticipant solitam, Nauar. c. 21. num. 27. putat peccare mortaliter, sed ego credo peccare venialiter: & ita dicit Alex. 4. p. q. 103. memb. 3. & Inno. rubr. de obseru. ieiunij, dummodò id in contemptum ieiunij non fiat. Hic tamen nota, esse aliquos, qui collationem nocturnam faciunt mane, & prandium differunt: quod Caiet. v. ieiunium, & Nauar. num. 12. non probant, nisi aliqua causa rationabilis id exigat, quia nõ est consuetudo, nisi tempore noctis, illam collationem facere; & ego ita credo: sed puto, licet non esset causa rationabilis, solum esse veniale. In his tribus dictis, substantia, quantitate, & tempore, modus internus ieiunij consistit. Externus autem modus, in gratia, & charitate est, sine qua nullum opus bonum valet ad vitam æternam consequendam: vnde consilium laudandum est, in principio Quadragesimæ confessionem præmittere, qua homo gratiam, que amissa est, recuperat, ut ieiunium sit validum: non tamen dicat quis propterea, ergo, si in peccato sum, nolo ieiunare; decipietur, qui hoc dixerit: nam ieiunium hominis in peccato existentis, licet non sit meritorium vitæ æternæ, valet ad multa.

Primò, ne nouum peccatum mortale committat contra obedientiam Ecclesiæ exhibendam, quæ præcipit ieiunium.

Secundò, quia adhuc carnis concupiscentia frænatur.

Tertiò, quia homo assuefit bono operi, ne postea in gratia existens tantam habeat difficultatem.

Quartò, quia a Deo impetrat facilius peccator penitentiam, & cordis contritionem. Nullus ergo, quamuis se peccatorem cognoscit, à bono opere vacare debet.